

Pevska šola

za ljudske, meščanske, srednje in glasbene šole.

Spisal

dr. Pavel Kozina

profesor na I. drž. gimnaziji v Ljubljani.

Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere je odobrila
knjigo z odlokom štev. 3037, dne 14. avgusta 1922.

Cena 9 Din.

Založba „Jug“ v Ljubljani.

Tiskala Zvezna tiskarna v Ljubljani.

Pevska šola

za ljudske, meščanske, srednje in glasbene šole.

Spisal

dr. Pavel Kozina

profesor na I. drž. gimnaziji v Ljubljani.

Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere je odobrila
knjigo z odlokom štev. 3037, dne 14. avgusta 1922.

Cena 9 Din.

Založba „Jug“ v Ljubljani.

Tiskala Zvezna tiskarna v Ljubljani.

1952

Archiv Kavalerie

Sekretariát Ministerstva obrany ČSR

Úřadující ředitel vzdělávání a výzkumu generál brigádního
generála J. F. Šimůnka, svého podřízeného zprávce

Muz D 3059/1952

I. del.

Enoglasno pevanje.

Vsebina:

	Stran
Uvod	1—12
Osnovni pojmi o glasbi in petju	2
Takti, deli pesmi	2
Število in imena tonov	5
Znamenja za tone	7
Na kaj moramo paziti pri vsaki pesmi	8
Petje po notah	8
Durski trizvok	10
Kwart-sekst-akord	11
Molski trizvok	12
Pesmi v C-duru	13—25
Razvidnica osnovnih melodij v C-duru	13
Razvidnica not po njih trajnosti	17
Razvidnica premorov	21
Najvažnejši toni v skali	25
Durski in molski trizvoki	25
Začetek in konec pesmi	26
Poltoni	26
Durske skale	27
G-dur	28
Pesmi v G-duru	29—32
Pesmi v D-duru	33—36
Pesmi v A-duru	37—39
Pesmi v F-duru	40—42
Pesmi v B-duru	43—46
Pesmi v Es-duru	47—49
Intervali	50
Intervalska razvidnica	52
Pregled durskih načinov	54
Okrajšave	55
Različna znamenja	56
Strokovni izrazi	57
Stvarno kazalo	58

Seznamek pesmi prvega dela.

(Po abecednem redu začetkov.)

	Stran
Barčica po morju plava	20
Bežimo, tecimo	31
Blago, blago, ah, onome	45
Bog je ustvaril zemljico	35
Bože pravde	4
Čubar bilje	30
Čuk se je oženil	14
Danes je taisti dan	48
Devojčica platno beli	34
Devojčica prsten toči	49
Djevojka je sanak snila	24
Ej, trula gradja	42
Glejte, že solnce zahaja	48
Gozdi so že zelen'	39
Gusta goro	45
Hej, mjesečino	34
Hej, mjesečino	39
Hej, Slovani	5
Igra kolo	49
Jager pa jaga	32
Kad te vidim na sokaku	18
Kako to	31
Kod si hodil	34
Kolariću, paniću	30
Ko ptičica sem pevala	44
Lepo je pomlad'	44
Lijepa naša domovino	3
Majhna sem bila	19

	Stran
Na planin'cah j' luštno biti	44
Na planin'cah solnčece sije	22
Naprej, zastava Slave	3
Nit' ja driemam	41
Oj, javore	16
Podigle se seke iz Banata	38
Pojte, pojte, drobne ptice	41
Prišla bo pomlad	23
Rasti, rasti, rožmarin	35
Regiment po cesti gre	38
Sadi Ivo bora	42
Sadio Paja	39
Sijaj, sijaj, solnčece	21
Solnce čez hribček gre	22
Stezica je uglajena	35
Stoji tam gora Limbarska	32
Svetlo solnce se je skrilo	24
U Milice duge trepavice	25
Venček na glavi	38
Zelenka	18
Zmeraj vesel	41
Živi kano ribica	46

Iz naroda za narod! Petdeset narodnih pesmi iz vseh delov Jugoslavije tvori temelj tej pevski šoli. Delo še ni dovršeno; v kratkem bo prvemu delu sledil drugi, v katerem bom izkušal pojasniti način večglasnega petja, na katerega poje narod. Tudi drugi del ne bo „pesmarica“, temveč knjiga za pouk, kjer bom nedovršeno teorijsko tvarino prvega dela izpopolnjeval ter jo dovršil v tretjem delu, ki bo namenjen umetni pesmi.

Osnovni pojmi o glasbi in petju.

Glasba je umetnost, ki izkuša z glasovi vplivati na človeško dušo. Te glasove lahko izvaja človek iz sebe, tedaj *poje*, ali pa iz posebnih priprav — iz glasbil (gosli, klavir, flauta itd.). Imamo torej: 1. *petje* ali vokalno glasbo in 2. *instrumentalno glasbo*.

Petje je deklamacija, pri kateri je zlogom predpisana višina, trajnost in močnost glasu (tona).

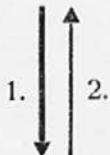
Ton imenujemo zvok, ki nastane, če se enakomerno tresete katerckoli telo (struna, jeziček v piščali, mrena na bobnu).

Pri petju nastane ton v grlu, kjer sta dve kožni gubi — glasotvornici, ki jih stresa sapa, prihajajoča iz pljuč. Čim hitreje se glasotvornici treseta, tem višji, čim dalj se treseta, tem trajnejši, in čim močneje se treseta, tem močnejši je ton. Na tonu tedaj ločimo 1. *višino*, 2. *trajnost* in 3. *moč*.

Takti, deli pesmi.

Vsaka pesem sestoji iz časovno enakih delov, ki jih imenujemo takte. V sledečih pesmih so takti razdeljeni na *dva*, *tri* ali tudi *štiri* enake dele (dobe), ki jih označujemo z zamahi desne roke (taktiranje).

Pri dvodobnem taktu označujemo prvi del z zamahom navzdol:

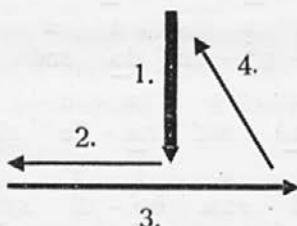
Poudarjen je v dvodobnem taktu le prvi zlog (glej sliko), vsi drugi so nepoudarjeni. „Naprek“ skladatelja Davorina Jenka ima dvodobne takte. Takti so v zgledih zaznamenovani z navpičnimi črtami, dobe pa z arabskimi številkami. Poudarjeni zlog prve dobe je podprt.

Zapojte in taktirajte začetek pesmi!

Naprej! (I.)

1   2   1   2
 Na|prej, za - stava| Sla - ve,
 1   2   1-2
 na|boj, ju - naška| kri!
 1   2   1   2
 za| blagor očet|nja-ve
 1   2   1-2
 naj| puška govo|ri!

Štiridobne takte označujemo, kakor nam kažejo puščice:

Poudarjen je prvi zlog prve in tretje dobe, vendar je prvi močnejši od tretjega. (Slika!) Štiridobne takte ima himna „*Lijepa naša domovino*“ (II.), ki jo je zložil *Josip Runjanin*. Zapojte in taktirajte!

Lijepa naša domovino. (II.)

1   2   3   4   1   2   3-4
 | Lije - pa na - ša | domo - vi - no, |
 1   2   3-4   1   2   3-4
 | Oj, ju - nač - ka | zemljo mi - la, |
 1   2   3   4   1   2   3-4
 | sta - re sla - ve | djedo - vi - no, |
 1   2   3-4   1   2   3-4
 | da bi vaz - da | častna bi - la! |

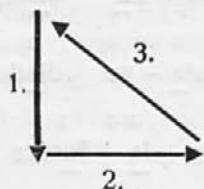
1   2   3   4   1   2   3   4
 | Mi - la, ka - no | si nam slav - na, |

 1   2   3-4   1-2   3-4
 | mila   si nam   ti je - | di - na, |

 1   2   3   4   1   2   3-4
 | mi - la,   ku - da | si nam   rav - na, |

 1   2   3-4   1   2   3-4
 | mila,   ku - da | si pla - ni - na. |

Tudi *himna „Božje pravde“*, (III.), ki je obenem naša državna himna, (tudi njo je zložil Davorin Jenko), ima štiridobne takte:

Božje pravde. (III.)

1   2   3   4   1   2   3   4
 | Bo - že   prav - de, | ti   što   spa - se |

 1   2   3   4   1   2   3-4
 | od   pro - pa - sti | do   sad   nas, |

 1   2   3   4   1   2   3   4
 | čuj   i   od   sad | na - še   gla - se, |

 1   2   3   4   1   2   3-4
 | i   od   sad   nam | bu - di   spas! |

 1   2   3   4   1   2   3   4
 | Moć - nom   ru - kom | vo - di,   bra - ni |

 1   2   3   4   1   2   3-4
 | bu - duć - no - sti | na - še   brod, |

 1   2   3   4   1-2   3-4
 | Bo - že,   spasi, Božje, | hra - ni |

 1   2   3   4   1   2   3-4
 | na - šeg   kra - lja | i   naš   rod!

Slovanska himna „Hej Slovani“ (IV.) je pisana v tridobnem taktu, katerega označujemo takole:

Poudarjen je samo prvi zlog!

Hej Slovani. (IV.)

1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2-3
Hej, Slo - va - ni, naša reč slo vansk ži - vo kli - je,										
1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2-3
dokler na - še verno sr - ce za naš na - rod bi - je,										
1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2
Živi, ži - vi duh slo - van - ski, bodi živ na ve - ke!										
1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2-3
Grom in pek - lo, prazne va - še proti nam so ste - ke.										

Število in imena tonov.

Podlaga za vsako pesem je sedmero (glavnih) tonov, osmi je podoben prvemu. Če uredimo teh osem tonov po višini, dobimo tonsko lestvico. Imenujemo jo po italijanskem izrazu „skalo“.

Te tone imenujemo:

1. po skalovni stopnji

prvi (1.), drugi (2.), tretji (3.), četrti (4.), peti (5.), šesti (6.), sedmi (7.), osmi (8. = 1.) ton ali pa

prva (I.), druga (II.) . . . . . osma (VIII.) skalovna stopnja.

Zapojet skalo!

V pesmi ali vaji so lahko uporabljeni vsi toni skale ali pa le nekateri. V sledečih vajah poj vse tone enakomerno hitro; kjer je „0“, tam ni nobenega tona in se potihem *izgovori*: „nič“.

Vaja 1. || 1 1 1 0 || Poje se: en, en, en, nič.

2. || 1 2 2 1 1 0 || Poje se: en, dve, dve, en, en, nič.

3. || 1 2 3 3 2 1 1 0 ||

4. || 1 1 2 3 4 4 3 2 1 0 ||

5. || 1 2 3 4 5 5 4 4 3 3 2 2 1 0 ||

6. || 1 2 2 1 3 3 2 3 4 3 3 4 5 4 3 2 1 0 ||

7. || 1 2 3 4 5 5 6 6 5 0 6 6 5 0 4 4 3 3 2 2 1 0 ||

8. || 1 2 3 0 1 2 3 0 3 3 2 2 1 2 3 4 5 0 5 4 3 3 2 1
1 0 ||
9. || 1 2 3 4 3 2 1 0 2 3 2 3 2 3 4 5 4 3 3 4 5 5 6 5
4 3 3 2 1 0 ||
10. || 1 2 3 4 5 6 7 8 (i) 8 (i) 7 6 5 4 3 2 1 1 0 ||

2. *Francozi in drugi romanski narodi jih imenujejo do (1), re (2), mi (3), fa (4), su (5), la (6), si (7), do (8), pri nas pa jih navadno imenujemo |*

C D E F G A H Č.

Osmi ton imenujemo tudi C, zaznamujemo ga pa s piko (Č) v znak, da to ni prvi, temveč le prvemu podobni ton.

Pri sledečih vajah in pesmih bomo tone zaznamenovali le po zadnjem (tretjem) načinu.

Takih skal, ki se začenjajo s podobnimi C, imamo v glasbi več. Ločijo se po višini.

Zapoj sledeče tone!

11. a) C C C
b) Tona ne imenuj, ampak zapoj pod njim stoječi zlog:

C C C
Do-ber dan |

12. a) C D C

b) C D C
Do-ber dan

13. a) C C D C

b) Do-bro ju - tro

14. C D E C E D C
Do-bro ju - tro, do - ber dan

15. C D E F F E D C
Do-bro ju - tro, dra - ga ma - ti

16. C D E F E D C
Do-mo - vi - na, mi - li kraj

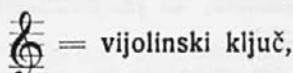
17. Č H Č
Do-ber dan

18. C D E F G A H Č
Ni - kar, ni - kar se me ne boj

19. Č H A G F E D C
Ne-dolž-ni, než-ni an-gel moj
20. C D E F G A H Č Č H A G F E D C
Ni-kar, ni-kar se me ne boj, ne-dolž-ni, než-ni an-gel moj.

Znamenja za tone.

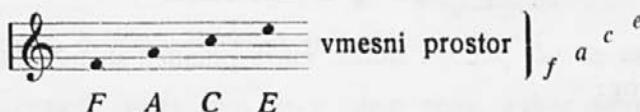
Kakor imamo za soglasnike in samoglasnike znamenja, ki jih imenujemo črke, tako imamo za tone posebna znamenja, ki jih imenujemo *note*. Ta znamenja so pike ali ovali na petih vzporednicah. Če stoji spredaj znak

označujemo tako note kakor črte z istim imenom, namreč:

Ista znamenja stavimo lahko tudi med vzporednice. Znamenja in prav tako vmesne prostore imenujemo:

Note pišemo tudi nad vzporednice ali podnje in jim predvemo pomožne črtice. Čim višji ton predstavlja nota, tem više na vzporednicah je stavljena:

Prva nota predstavlja srednjevisok ton, druga visok, tretja pa nizek ton.

Znaki skale, ki je mlademu grlu najprimernejša, so:

Na kaj moramo paziti pri vsaki pesmi.

Pri vsaki pesmi moramo paziti na troje:

1. na *melodijo*, to je na zaporednost tonov, različnih po višini in trajnosti. Melodije naj se prav tako čitajo po notah, kakor se besede in stavki čitajo po črkah. Pevanje po notah („zadeti“) se začetniku zdi vse težavnejše nego je v resnici.

2. na *ritmiko*, to je, poudarjati je treba tone, ki jih določa predpisani takt.

3. na *dinamiko*, to je, ali naj ton zapojem močno ali ne-močno. Če naj se zapoje prav krepko, zaznamenujemo to s *ff* (fortissimo), močno petje zaznamenujemo s *f* (forte), tiho s *p* (piano), zelo tiho pa s *pp* (pianissimo). Če pa naj se ne pojne močno, pa tudi ne tiho, zapišemo *mf* (mezzo forte — s srednjemočnim glasom).

Petje po notah.

Kdor se uči peti po notah, mora pomneti sledeče štiri skupine tonov:

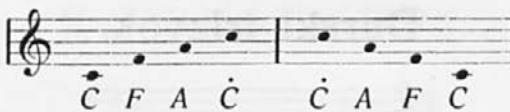
1. *skalo*, sestoječo iz dveh enakih — skladnih — delov (tetrakord):

1. polovica	2. polovica	1. polovica	2. polovica
			
<i>C D E F G A H C</i>	<i>C H A G F E D C</i>	<i>Ro-ža cve-te, ro-ža cve-te. Ro-ža cve-te, ro-ža cve-te.</i>	

2. *durski trizvok* (vojaško znamenje):

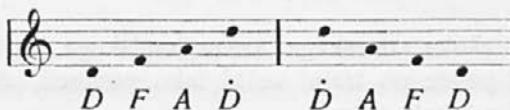
	
<i>C F A C</i>	<i>C A F C</i>
<i>Do-ber ve-čer. Do-ber ve-čer.</i>	

3. kvart-sekst-akord:

Kje dom je moj? Kje dom je moj?

4. molski trizvok:

Zdra-vo, de-kle! Zdra-vo, de-kle!

Te štiri skupine si mora pevec z vsakdanjo vajo tako vtisniti v spomin, da jih lahko vsakčas zapoje od spodaj navzgor ali pa od zgoraj navzdol, n. pr.:

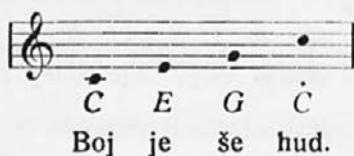
Do-ber ve-čer, ni-kar, ni-kar se me ne boj, kje dom je moj,

zdra-vo, de-kle, ne-dolž-ni, než-ni an-gel moj!

V pesmih sledi toni ali v istem redu, kakor smo jih navedli v omenjenih skupinah, ali pa v drugačnem. Zato moramo vaditi posamezne skupine posebej.

Durski trizvok.

Tone trizvoka, durskega kakor [molskega, in kvart-sekst-akorda mora pevec po trajni vežbi tako pomneti, da jih zapoje gladko v kateremkoli redu.

V sledečih vajah durskega trizvoka je beseda „boj“ vedno vezana na ton *C*, beseda „je“ na ton *E*, „še“ na *G*, in *Č* na besedo „hud“. Vadi tedaj te štiri besede v najrazličnejšem redu!

1. <i>C E G Č</i> boj je še hud	5. <i>G C Č E</i> še boj hud je
2. <i>C G E Č</i> boj še je hud	6. <i>E Č C G</i> je hud boj še
3. <i>C E Č G</i> boj je hud še	7. <i>Č C G E</i> hud boj še je
4. <i>C Č E G</i> boj hud je še	8. <i>Č E G C</i> hud je še boj itd.

Pri vseh sledečih vajah čitaj najprej note, potem jih zapoj; šele nato zapoj podložene zloge!

Slo-ve-nec sem, Slo-ve-nec sem!

De-te, za-tis-ni pre-mi-le o - či!

Spo-no-som re - či smem: Slo-ve-nec sem, Slo-ve-nec sem.

Kvart - sekst - akord.

C F A Č
Kje dom je moj?

Kakor smo na vsak ton trizvoka peli določeno besedo, tako naj bodo tudi zaporedni toni kvart-sekst-akorda spojeni z izgovarjanjem besed „Kje dom je moj?“ Vadi tudi te besede v najrazličnejšem redu!

1. C F A Č
Kje dom je moj

5. F C A Č
Dom kje je moj

2. C A Č F
Kje je moj dom

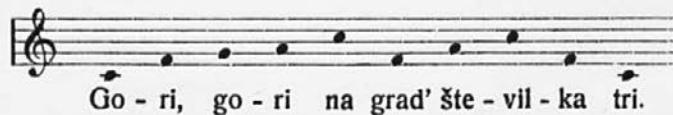
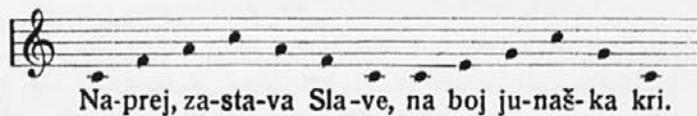
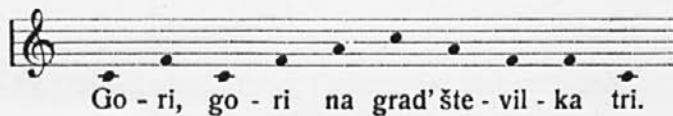
6. A Č C F
Je moj kje dom

3. C Č F A
Kje moj dom je

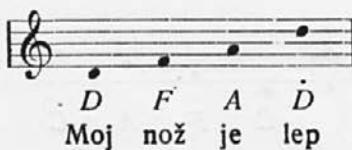
7. A F Č C
Je dom moj kje

4. F Č A C
Dom moj je kje

8. Č F A C
Moj dom je kje itd.

Molski trizvok.

1. D F A $\dot{D}$ moj nož je lep	5. F $\dot{D}$ A D nož lep je moj
2. D A F $\dot{D}$ moj je nož lep	6. A $\dot{D}$ D F je lep moj nož
3. D $\dot{D}$ A F moj lep je nož	7. A D F $\dot{D}$ je moj nož lep
4. F D $\dot{D}$ A nož moj lep je	8. $\dot{D}$ A D F leп je moj nož itd.

Kdor si želi pridobiti spretnost, gladko peti po notah, naj si napravi razvidnico, v kateri so vse štiri osnovne melodije zapisane druga pod drugo.

Pesmi v C-duru.

Razvidnica osnovnih melodij v C-duru.

Ne vadi samo posameznih skupin po vrsti, in posameznih tonov iste skupine v različnem redu, temveč tudi posamezne tone različnih skupin v najrazličnejšem redu!

Čuk se je oženil. (V.)

V vaji ali pesmi, v kateri so vse note enake, n. pr. J (pika z navpično črtico), se morajo enakotrajno peti tudi vsi toni, ki jih note predstavljajo.

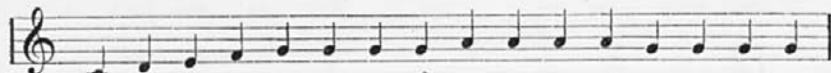
Sledеčo vajo najprej *čitaj*, šele potem *poj* note, in sicer enakotrajno!

I. predhodna vaja:

Posamezne tone I. predhodne vaje lahko ponavljamo. Glej II. predhodno vajo!

II. predhodna vaja:

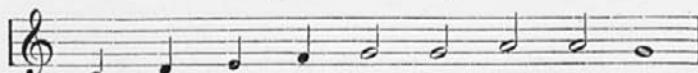
Ako želimo, da naj se ton poje še enkrat tako dolgo kakor tisti, ki ga predstavlja „ J “, ne napišemo pike z navpičnico, ampak oval z navpično črtico: „ J “. Če pa naj ton traja štirikrat tako dolgo, napišemo oval brez navpične črtice: „ o “.

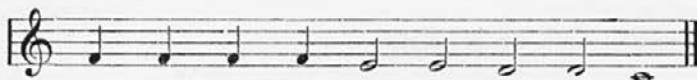
Torej delimo note po tonovni trajnosti v:

1. četrtinke ($1/4$) = J (trajnostna enota),
2. polovične note ($1/2$) = $\text{J} = \text{J} + \text{J} = 2/4$,
3. cele note $\text{o} = \text{J} + \text{J} = \text{J} + \text{J} + \text{J} + \text{J} = 4/4 = \text{E}$.

Ker je treba, da se pri pevanju ne upošteva samo tonovna višina, ampak tudi trajnost, naj si gojenec tonovno trajnost odmeri s čitanjem po takemle načinu: ako naj ima n. pr. ton *G* trajnost cele note (o), tedaj naj čita: *G - dva - tri - štir'*; polovično noto *G* (J) beri *G - dva*; če je pa *G* samo četrtinka, izgovori samo: *G*.

III. predhodna vaja:

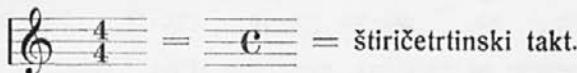

To predhodno vajo čitaj torej na podstavi gorenje razlage takole: *C, D, E, F, G - dva, G - dva, A - dva, A - dva, G - dva - tri - štir'* itd. ter pazi, da držiš vsak zlog enako dolgotrajno!

Zdaj vajo na isti način zapoj!

III. predhodno vajo lahko razdelimo na štiridobne takte. Da je takt štiridoben in da je njega enota $\frac{1}{4}$ (četrtinka), ozname-nimo s tem, da zapišemo „ $\frac{4}{4}$ “ ali „E“ takoj za vijolinskim ključem:

IV. predhodna vaja:

Predstoječi vaji podložimo besedilo; tonovne trajnosti ne moremo več meriti kakor doslej, marveč jo merimo s taktiranjem.

V. predhodna vaja.

Čuk se je o - že-nil, tra-la - la,
so - va ga je vze - la, hop - sa - sa.

Če ne označim vsake četrtinke s posebnim zamahom z roko, marveč z enim zamahom dve četrtinki, takt ni več štiričetrtinski, ampak dvopolovični. Na ta način pevana pesem je gibkejša. Poudarja se le prvi zlog vsakega taka.

Pesem: Čuk se je oženil

Čuk se je o - že - nil, tra - la - la,
 tra - la - la, so - va ga je vze - la,
 hop-sa - sa, so - va ga je vze - la, hop-sa - sa.

Da pesem ni enolična, ponovim zloge Tralala in jih ponavljajoč pojem nekoliko tiše (*p*); konec pesmi naj se ponovi *pp*.

Kakor v V. predhodni vaji sta tudi v Pesmi taktovna vrsta in enota označeni tik za vijolinskim ključem ($\frac{2}{2}$ = dvopolovični takt ali *alla breve* =).

O javore! (VI.)

Namesto četrtniske note lahko zapišemo dve noti, katerih vsaka ima le polovično vrednost četrtninke. Zaznamenujemo jih „“ in jih imenujemo „osminke“.

$$\text{♩} = \text{♪} + \text{♪} = \frac{1}{8} + \frac{1}{8} = \frac{1}{4}.$$

V naslednji pesmi je takt dvodoben, enota pa je četrlinka (glej znak za !). Četrtninke prvih dveh taktov so nadomeščene z osminkami, na vsako se poje en zlog.

Tudi v tej pesmi, kakor v vsaki naslednji, note najprej *čitaj*, in sicer tako, da izgovoriš noti tretjega in četrtega takta še enkrat bolj zategnjeno nego druge; zatem note *poj*, trajnost izražajoč na isti način kakor pri čitanju. Šele nató zapoj pod notami stoječe besedilo!

Pripev (refren).

O ja - vo - re, ze - len bo - re, o ja - vo - re!

Razvidnica not po njih trajnosti.

Pika za noto podaljša noti trajnost za polovico njene vrednosti, n. pr.

$$\textcircled{8} = 1 + \frac{2}{4} = \frac{6}{4} = \frac{3}{2}$$

$$\textcircled{9} = \frac{1}{2} + \frac{1}{4} = \frac{3}{4}$$

$$\textcircled{10} = \frac{1}{4} + \frac{1}{8} = \frac{3}{8}$$

$$\textcircled{11} = \frac{1}{8} + \frac{1}{16} = \frac{3}{16}$$

$$\textcircled{12} = \frac{1}{16} + \frac{1}{32} = \frac{3}{32} \text{ itd.}$$

Zelenka.¹ (VII.)

V pesmi pride na vsako noto lahko po en zlog besedila ali pa na več not skupaj en zlog, kakor n. pr. v tretjem taktu sledeče pesmi. Note, ki jih skupaj zapojemo na en sam zlog, vežemo z *lokom*:

Pri čitanju in pri petju pazi, da izgovoriš zadnji dve noti tretjega takta še enkrat hitreje nego druge.

Ko zapoješ pod notami stoječe besedilo, pazi, da imata osminki tretjega takta en sam zlog.

Dve črti in dve piki :|| na koncu četrtega takta značijo, da naj se ta pesem ponovi od začetka.

Kad te vidim na sokaku.² (VIII.)

Citaj in poj note!

I. predhodna vaja:

¹ Žensko ime, ² na cesti.

Če posamezne tone podvojimo, dobimo drugo predhodno vajo. Čitaj in poj!

II. predhodna vaja:

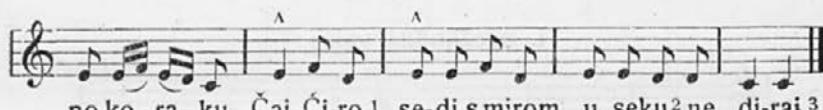

Ako tem notam odmerimo trajnost, dobimo n. pr. pesem „Kad te vidim na sokaku“.

Čitaj in poj na vse tri doslej povedane načine!

Kad te vi-dim na so-ka-ku, po-znat-ču te

po ko-ra-ku. Čaj, Ći-ro,¹ se-di s mirom, u sek-u² ne di-raj.³

Znak „^“ nad prvo noto prvega, petega in šestega takta pomeni, da naj se ti toni poudarijo močneje nego navadno.

Majhna sem bila. (IX).

I. predhodna vaja:

II. Za drugo predhodno vajo čitaj in poj v sledeči pesmi samo višino tonov, ne da bi upošteval njih trajnosti!

Druga vaja se loči od prve le v tem, da sta izpuščena v prvi vaji podprtana tona (C). Ton C nam kaže le pot, kako najlaže pridemo z G na D. (Kako najlaže zadenemo).

¹ Cyril, ² v sestro, ³ ne sili.

Pesem.

mf

Majh-na sem bi - la, pi - ške sem pa - sla,
pi - ške so čiv - ka - le, jaz sem pa ra - sla.

Pesmi, ki smo jih spoznali doslej, se začenjajo s tonom *C*; pesem „Majhna sem bila“ se začenja z *G*, to je s tonom durskega trizvoka. Zato naj pevec nikdar ne pozabi, pred začetkom sleherne pesmi zapeti durski trizvok, da dobi začetni ton.

Pike nad osminkami (.) (n. pr. v šestem taktu te pesmi) pomenijo, da naj se zapojejo na kratko presekano (= *staccato*). Pri staccatu se trajnost vsakega tona skrajša za polovico.

Barčica po morju plava. (X.)

I. predhodna vaja:

II. predhodna vaja in pesem:

mf

Bar - či - ca po mor - ju pla - va, dre - ve - sa
se pri - kla - nja - jo; o, le na - prej, o, le na - prej, do - kler je še ve - tra kaj!

Začetek (Barči-) in konec pesmi (kaj) sta nepopolna takta; skupaj imata tri četrtinke; torej tvorita skupno en cel takt.

Tak del takta pred prvim taktom se imenuje „*namah*“.

Besedilo često zahteva, da pevanje za krajšo ali daljšo dobo med izvajanjem preneha. Tak prenehljaj imenujemo „*premor*“.

V četrtem taktu pesmi je premor enoosminski, v šestem pa enčetrinski.

Kakor toni tako so tudi premori različne trajnosti. Glej sledečo razvidnico:

Razvidnica premorov.

Note:	$\textcircled{1}$	$\textcircled{2}$	$\textcircled{3}$	$\textcircled{4}$	$\textcircled{5}$	$\textcircled{6}$	$\textcircled{7}$	$\textcircled{8}$
	$4/4$	$3/4$	$2/4$	$3/8$	$1/4$	$1/8$	$1/16$	$1/32$

Premori:	$-$	$- \times$	$-$	$\times \text{ } \checkmark$	$\times$	$\checkmark$	$\checkmark$	$\checkmark \text{ } \ddot{\times}$
	$-$	$- \times$	$-$	$\times \text{ } \checkmark$	$\times$	$\checkmark$	$\checkmark$	$\checkmark \text{ } \ddot{\times}$

Sijaj, sijaj, solnčece! (XI.)

I. predhodna vaja:

II. predhodna vaja in pesem:

Si - jaj, si - jaj, soln-če - ce, oj soln-ce ru-me - no! Ka-

ko bom s'ja-lo soln-ce, k' sem ved-no ža-lost - no!

V šestem taktu je nad drugim *H* znamenje . Imenuje se „korona“. Korona znači, da naj se pod njo stojeći ton daje drži nego bi se sicer.

Pazi na trajnost not s pripisano pikico v drugem, petem in sedmem taktu! (Glej razvidnico str. 18).

Na planincah solnčece sije. (XII.)

I. predhodna vaja:

The musical notation consists of two staves of music. The top staff has a treble clef and a common time signature. The bottom staff also has a treble clef and a common time signature. Both staves show a series of eighth notes.

II. Predhodna vaja in pesem:

mf

The musical notation consists of three staves of music. The top staff has a treble clef and a common time signature. The middle staff has a treble clef and a common time signature. The bottom staff has a treble clef and a common time signature. The lyrics are written below the middle staff:

Na pla - nin-cah soln-če - ce si - je, na pla -

nin - cah soln - če - ce si - je, na pla - nin - cah

soln-če - ce si - je, na pla - nin - cah lušt - no je.

Solnce čez hribček gre. (XIII.)

I. predhodna vaja:

The musical notation consists of two staves of music. The top staff has a treble clef and a common time signature. The bottom staff also has a treble clef and a common time signature. Both staves show a series of eighth notes.

II. predhodna vaja in pesem:

mf

Soln-ce čez hrib-ček gre, lun'-ca pa za go-re;

zvez-di-ce pre-svet-le se po-to-pe.

Znamenje "—>" nad drugim in šestim taktom opozarja, da naj glas v teh taktih nekoliko narašča, pa takoj zopet pojema. Znamenje "—<" se često nadomesti s „cresc.“ (= crescendo = naraščaje), "=>" pa z „decresc.“ (= decrescendo = pojemaje).

Prišla bo pomlad. (XIV.)

I. predhodna vaja:

II. predhodna vaja in pesem:

mf

Pri - šla bo po - mlad, uča - kal bi jo rad,

da bizdrav, ve - sel, slad - ko vin - ce pil. To me ve - se - li,

k'trav' - ca ze - le - ni, drob - na pti - či - ca pa žvr - go - li.

Znamenje

 („oklepaj“) pomeni, da naj se oklenjeni takti ponove.

Zlog „rit.“ v šestem taktu pred korono je kratica za „*rite-nuto*“ in znači, da naj se note, nad katerimi stoji, pojo nekoliko zadržano.

Svetlo solnce se je skrilo. (XV.)

I. predhodna vaja:

II. predhodna vaja:

mf

cresc. rit.

cresc. rit.

Svet-lo soln-ce se je skri-lo, vse na
sve-tu po - tih - ni - lo. Vse o - de - va ti - ha
noč, da za - spa - ti nam je moč'.

Djevojka je sanak snila.¹ (XVI.)

Predhodna vaja in pesem:

mf

Dje - voj - ka je sa - nak
sni - la, i u san - ku vi - di - la.

¹ sanak snila = sanjala.

U Milice duge trepavice. (XVII.)

I.   II.

I.   II.

Ko prepoješ do ponovilnega znamenja , začni od začetka, prepoj prve tri takte, četrtni, s (*prima volta*) označeni takst izpusti in nadaljuj pesem z (*secunda volta*) označenim taktom.

Najvažnejši toni v skali.

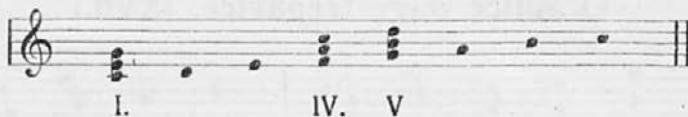
Durski in molski trizvoki.

V pesmicah, ki smo jih spoznali doslej, lahko opazimo, da se ne ponavljajo vsi toni skale enako pogostoma, marveč se pesem oslanja na dva tona, in sicer na prvi ton skale (*C*) — ta ton se imenuje *tonika* — in na peti (*G*), ki prevladuje vse druge in ki se zato imenuje *dominanta*. Razen teh dveh je v pesmi še en važen ton, in sicer četrtni ton skale (*F*), ki se imenuje *subdominanta*.

Ti trije toni so značilni. Na njih lahko zapoješ trizvok: „*dober večer*“. Pravimo: na toniko, dominanto ali subdominantno, ali pa: na I., IV. ali V. stopnjo skale se oslanjajo durski trizvoki. Na te tone oslonjeno skalo imenujemo dursko skalo.

¹ trepalnice, ² ji, ³ rdeč.

Durski trizvoki v skali so:

Kolike važnosti so v pesmi ti trije toni, spoznamo šele pri troglasnem in večglasnem petju.

Na ostale stopnje durske skale, (izvzemši na *H*) oslonjene trizvoke imenujemo molske (trizvok: „zdravo dekle“).

Molski trizvoki skale so:

Začetek in konec pesmi.

Omenili smo že, da se pesmi navadno začno s kakim tonom trizvoka, oslonjenega na toniko. Dočim se slovenske pesmi po večini končajo istotako, se srbske in hrvatske pogostoma končajo s tonom trizvoka, oslonjenega na dominanto.

Poltoni.

Glasba pozna poleg sedmerih tonov, ki smo jih spoznali v skali, še petero drugih, ki leže med onimi, in sicer leži prvi teh tonov med prvo in drugo polovico skale, torej med *F* in *G*. Zaznamujemo ga s tem, da zapišemo pred *F* znamenje „♯“ (zvišaj), ali pa pred *G* znamenje „♭“ (znižaj). Imenujemo ga *Fis* oziroma *Ges*.

Fis se glasi prav tako kakor *Ges*. Zato imenujemo ta tona *enakozvočna* ali *enharmonična*.

Drugi in tretji teh tonov leži med prvim in drugim tonom obeh polskal, tedaj med *C* in *D* oziroma med *G* in *A*. Zaznamujemo in imenujemo ta tona podobno kakor prej navedenega.

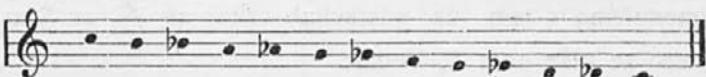
Četrti in peti ton pa ležita med drugim in tretjim tonom polskale, tedaj med *D* in *E* oziroma med *A* in *H*.

Ako uredimo vso to dvanajstoročno tonov po višini, dobimo „kromatično skalo“, ki se glasi:

ozioroma :

Razdaljo dveh zaporednih tonov v kromatični skali imenujemo „polton“.

Durske skale.

Ker lahko zapojemo skalo „Nikar, nikar se me ne boj“ nad vsakim izmed teh dvanajst tonov, je torej 12 raznih durskih skal, ki se vse nazivajo po svojem začetnem tonu: *C*-, *D*-, *E*-, *F*- itd. -durska skala.

Ker pa je *Fis* = *Ges*, zveni tudi *Fis-durska skala* kakor *Ges-durska*, le da se drugače zapisuje; prav tako se glasi tudi skala *Cis-dur* kakor *Des-dur*, *Dis-dur* kakor *Es-dur*, *Gis-dur* kakor *As-dur*, *Ais-dur* kakor *B-dur*, le pisava je drugačna.

Kakor pišemo kromatično skalo z „zvišaji“ ali z „znižaji“ (s „#“ al z „♭“), tako ločimo tudi durske načine v dve skupini:

1. v skupino durskih načinov z „zvišaji“:

C-, D-, E-, — in — G-, A-, H-dur, ter

2. v skupino durskih načinov z „znižaji“:

Hes-, As-, Ges-, — in — F-, Es-, Des-dur.

O zunanjih znakih teh durskih načinov govore naslednja poglavja.

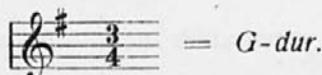
G-dur.

Ako začnemo peti „Nikar, nikar se me ne boj“ na ton *G*, se vsi toni krijejo s toni C-durske skale, samo na zlog „ne“ moramo mesto *F* zapeti *Fis*.

Durska skala na ton *G* se torej glasi:

G A H C — D E Fis G.

V G-duru moramo torej vedno namesto *F* vzeti *Fis*, kar zaznamenujemo s tem, da postavimo takoj za en # na črto, na katero se piše nota *F*. Tedaj:

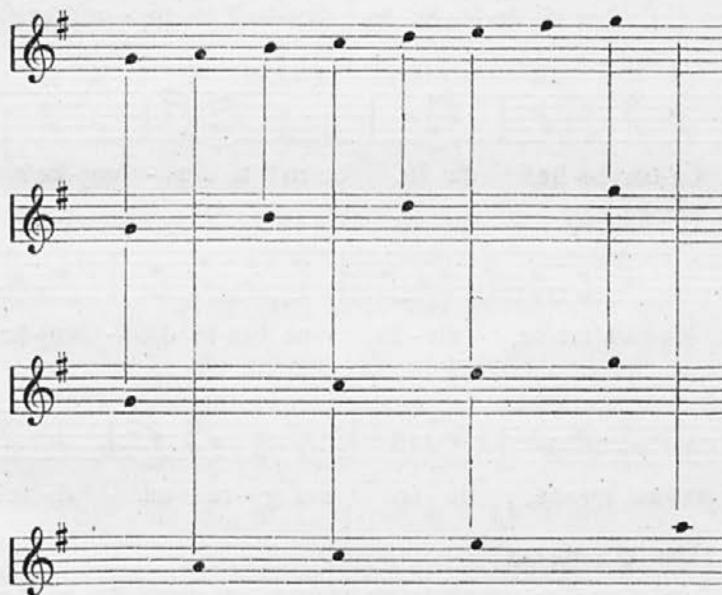
Pravimo: G-dur ima en zvišaj.

Pesmi, ki so zgrajene na G-durski skali, imajo štiri osnovne melodije, ki smo jih spoznali pri C-duru. Marljiv pevec si jih z vežbanjem pred vsako pesmijo prav kmalu prisvoji.

Pesmi v G-duru.

(1 #: Fis.)

Razvidnica štirih osnovnih melodij v G-duru.

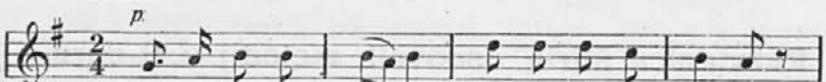
Čubar bilje.¹ (XVIII.)

I. predhodna vaja:

II. predhodna vaja in pesem:

Lahno.

Ču-bar bi-lje, du-šo, be-ru'l te dje - voj-ke?

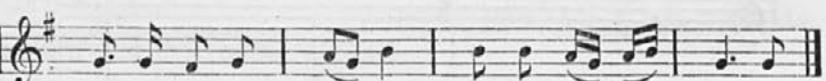

Ču-bar bi-lje, du-šo, be-ru'l te dje - voj-ke?

Veselo.

Ka-ko b'me-ne, du-šo, ne bra-le dje - voj-ke,

ka-d od me-ne, du-šo, sva go-ra mi - ri - še?²

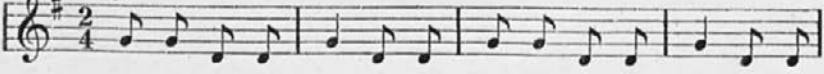
Zapoj trizvok na G !

Čud pesmi se označuje ob njenem začetku. Pri tej pesmi je, kakor veli zapisek, prvih osem taktov pevati „lahno“, konec pa „veselo“, torej nekoliko hitreje nego začetek.

Kolariću, paniću. (XIX.)

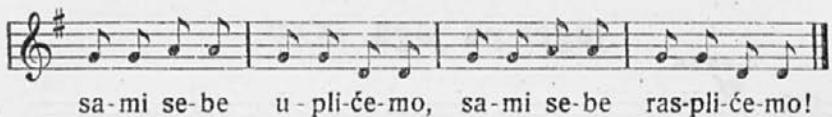
Lahno.

mf

Ko-la - ri - ču, pa - ni - ču, ple-te - mo se sa - mi - ču,

¹ zdravilno zelišče, ² diši,

Kako to? (XX.)

Lahno.

Musical notation for 'Kako to?' in G major, 2/4 time. The lyrics are:

Ka - ko to, kad se jed - no i dru - go
 vo - le, a ne zna - du; za - što to: da se ta - ko
 za du - go ne - če da o - da - du?

Bežimo, tecimo! (XXI.)

Predhodna vaja in pesem:

Veselo.

Musical notation for 'Bežimo, tecimo!' in G major, 2/4 time. The lyrics are:

Be - ži - mo, te - ci - mo, ci - ga - ni gre - do, vru -
 de - čih bi - sa - gah o - tro - ke ne - so! Tra -
 la - la la, tra -
 la la.

Jager pa jaga. (XXII.)

Lahno.

mf

Ja - ger pa ja - ga, kaj mi po - ma - ga,
rit.

ptič - ka na - sprot' le - ti, ustre - lil jo bo!

Stoji tam gora Limbarska. (XXIII.)

Mirno.

mf

Sto - ji tam go - ra Lim-bar - ska, pod njo ze-

mf

le - na tra - ti - ca, na tra - ti le - pa hi - ši -

f

ca in vhi - ši mla - da vdo - vi - ca.

D-dur.

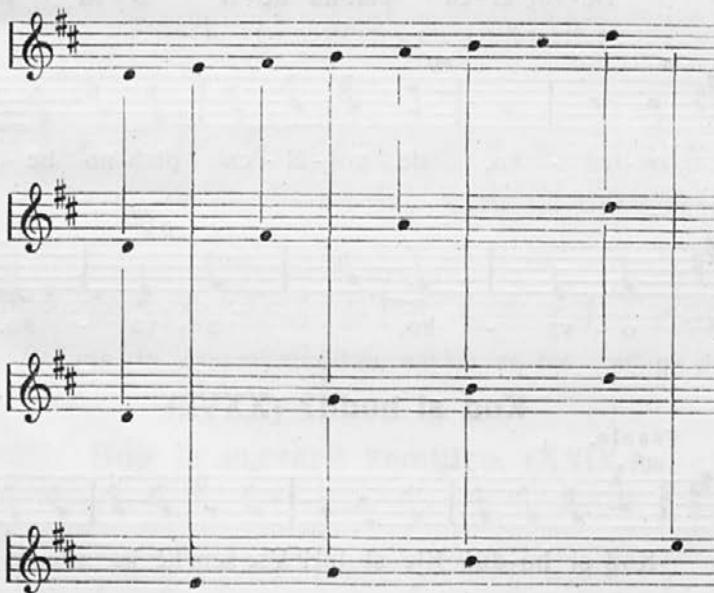
Če začnemo skalo z *D*, moramo namesto *F* vzeti *Fis*, namesto *C* pa *Cis*.

D-durska skala ima 2 #.

Pesmi v D-duru.

(2 #: *Fis, Cis*)

Razvidnica osnovnih melodij:

Hej, mjesecino! (XXIV.)

Lahno.
mf

Hej, mje-se - či - no, do - ve - di mi dra - gog,¹
do - ve - di mi dra - gog, zō - ra je!

Devojčica platno beli . . . (XXV.)

Veselo.
mf

De - voj - či - ca plat - no be - li o - va - ko,²
o - va - ko, de - voj - či - ca plat - no be - li
o - va - ko.

Kod si hodil? (XXVI.)

Veselo.
mf

Kod si ho - dil? Kje si bil? Vse sem tič - ke pre - bu - dil.
Aj la la la, raj la la, raj la la.

¹ dragega, ² tako.

Stezica je uglajena. (XXVII.)

Nežno.

Ste - zi - ca je u - gla - je - na, na sred' va -
si na - va - je - na, di - draj - la - li, draj - la - li,
draj - la - lom, di - draj - la - li - li - li - lom.

Rasti, rožmarin . . . (XXVIII.)

Počasi.

Ra - sti, ra - sti, rož - ma - rin, ti de - viš - ki drag' spo - min !
Rož - ma - rin i - ma svoj duh, naj bo ze - len al' pa suh.

Bog je ustvaril zemljico. (XXIX.)

Korakoma.

Bog je ustva - ril zem - ljo, oj zem - lji - co, oj
zem - lji - co, Bog je ustva - ril zem - ljo, oj zem - lji - co

Pesmi v A-duru.

(3 ♯ : *Fis, Cis, Gis*)

Razvidnica osnovnih melodij:

Regiment po cesti gre. (XXX.)

Korakoma.

mf

Re'- gi - [ment po ce - sti gre, pa moj
fan-tič zra-ven je, pa moj fan-tič se 'zmed
vseh spo-zna, ze-len, ze-len, ze-len pu-šeljc 'ma.

Podigle se seke iz Banata. (XXXI.)

Veselo.

f

Po-dig - le¹ se se-ke² iz Ba - na - ta,
pre-ko Bač-ke da tra - že³ za - na - ta.⁴

Venček na glavi. (XXXII.)

Veselo.

f

Ven-ček na gla-vi se blis-ka iz ki - ti - ce
ro-žic ze - le-nih, slo - ven-sko de - kle!
ro-žic ze - le-nih, slo - ven-sko de - kle!

¹ dvignile, ² sestre, ³ iščejo, ⁴ zasluzka.

Gozdi so že zelen' (XXXIII.)

Otožno.

Goz-di so že ze-len', trav-ni - ki raz-cve-ten',
ptič-ki pod ne-bom ve - se-lo po - jo,
ptič-ki pod ne-bom ve - se-lo po - jo.

Korona (♩) nad taktovno črto pomeni, da naj se med taktoma naredi majhen premor.

Sadio Paja . . . (XXXIV.)

Veselo.

Sa - di - o Pa - ja¹ vi - no - grad, vi - no - grad, sa - di - o
Pa - ja vi - no - grad, oj, vi - no - grad, oj, vi - no - grad.

Hej, mješečino! (XXXV.)

Lahno.

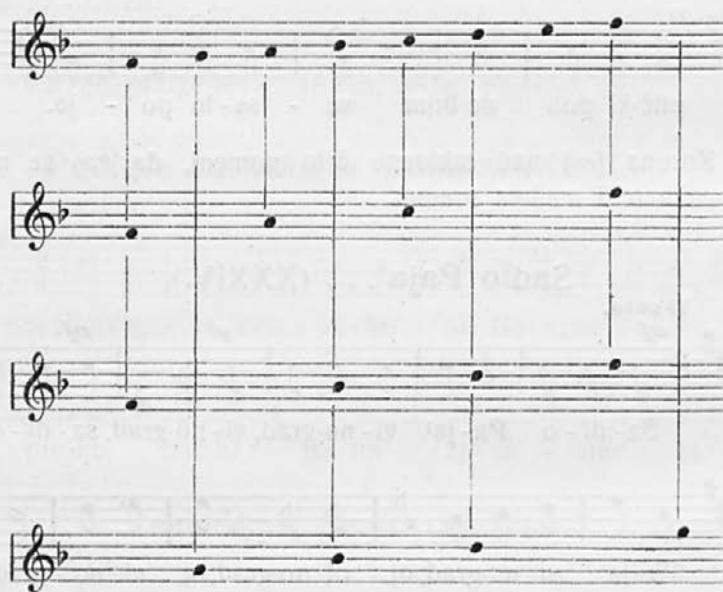
Hej, mje - se - či - no, do - ve - di mi
dra - gog, do - ve - di mi dra - gog, oj!

¹ Pavel.

Pesmi v F-duru.

(1 ♫ : Hes)

Razvidnica osnovnih melodij:

Zmeraj vesel. (XXXVI.)

Veselo.

mf

O - ja, zme-raj ve - sel, ve - sel, o -
ja, do-kler na svet' bom živ! O - ja, zme-raj bom
pes-mi pel, o - ja, do-kler na svet' bom živ!

Pojte, pojte, drobne ptice! (XXXVII.)

Mirno.

mf

Poj - te, poj - te, drob - ne pti - ce, pre - že -
ni - te vse me - gli - ce, da bo s'ja - lo soln - če -
ce na mo - je drob - no sr - če - ce!

Nit' ja driemam. (XXXVIII.)

Počasi.

Nit' ja drie - mam,¹ nit' ja spa - vam,

¹ dremljem.

nit' ja sna i - mam;   nit' ja drie-mam,
 nit' ja spa-vam,   nit' ja sna i - mam.

Prva osminka prvega takta je razdeljena na tri enake dele; pravimo: na drugi osminki je „*triola*“.

Ej, trula gradja! (XXXIX.)

Lahno.
mf

Ej, tru - la¹ gra - dja,² po - to - pi se la - dja,
 po - to - pi se la - dja, tru - la gra - dja!

Sadi Ivo bora . . . (XL.)

Veselo.
f

Sa - di I - vo bo - ra ze - le - no - ga,
 sa - di I - vo, sa - di ze - le - no - ga.

¹ trhla, ² zgradba.

Pesmi v B-duru.

(2 ♭: Hes, Es)

Razvidnica osnovnih melodij:

Na planin'cah j' luštno biti. (XLI.)

Veselo.

mf

Musical notation for 'Na planin'cah j' luštno biti.' The music is in common time (indicated by '3/4') and has a key signature of one flat. The vocal line consists of three staves of music, each with lyrics underneath. The first staff starts with 'Na pla - nin' - cah j' lušt - no bi - ti, tam je'. The second staff continues with 'do - sti mle - ka pi - ti. Pa - stirc pa prav': Ju -'. The third staff concludes with 'he, ju - he, na pla - nin' - cah lušt - no je.'

Ko ptičica sem pevala. (XLII.)

Lahno.

mf

Musical notation for 'Ko ptičica sem pevala.' The music is in common time (indicated by '3/8') and has a key signature of one flat. The vocal line consists of four staves of music, each with lyrics underneath. The first staff starts with 'Ko pti - či - ca sem pe - va - la, sem'. The second staff continues with 'slad - ke sa - nje sa - nja - la, oh, zdaj pa ni - kdar,'. The third staff concludes with 'ni - kdar več, ve - se - lje preč je, preč!'

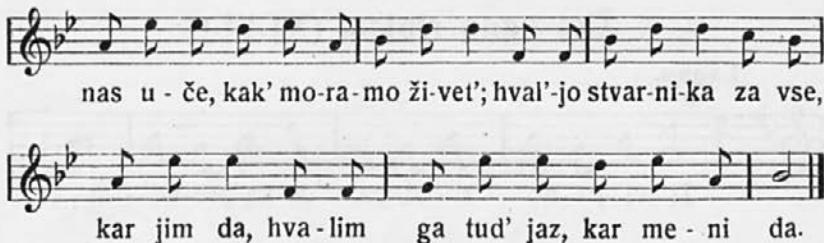
Lepo je pomlad'. (XLIII.)

Mehko.

mf

Musical notation for 'Lepo je pomlad'.'. The music is in common time (indicated by '3/4') and has a key signature of one flat. The vocal line consists of two staves of music, each with lyrics underneath. The first staff starts with 'Le - po je po - mla - d', sliš' - mo tič - ke pet', o - ne'. The second staff continues with the same lyrics.

Blago, blago, ah, onome! (XLIV.)

Počaslj.

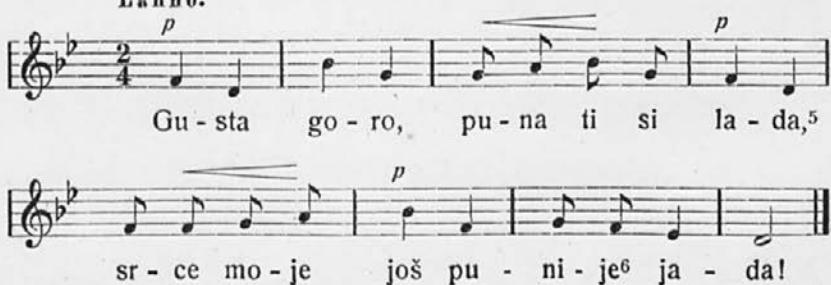
mf

Gusta goro. (XLV.)

Lahno.

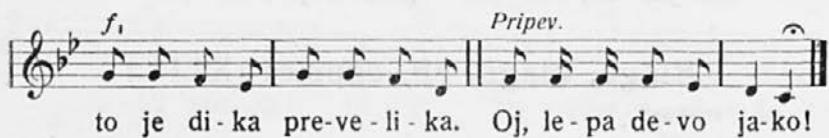
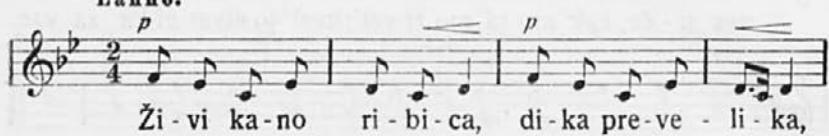
p

¹ onemu, ² ki, ³ plaval, ⁴ prej, ⁵ hлада, ⁶ bolj polno.

Živi kano ribica. (XLVI.)

Lahno.

Pesmi v Es-duru.

(3 ♫ : Es, As, Hes)

Razvidnica osnovnih melodij:

Glejte, že solnce zahaja. (XLVII.)

Mirno.
mf

Glej - te, že soln - ce za - ha - ja,
sko - ro za go - ro bo šlo; hla - den po -
či - tek nám da - ja, poj d' - mo ve - se - lo do -
mov! Čuj - te zvo - ni - ti, po -
či - vat zvo - ni! Čuj - te zvo - ni - ti, po -
či - vat zvo - ni! Zvo - ni, le zvo - ni no -
coj, slad - ko po - či - vat za - poj!

Danes je taisti dan. (XLVIII.)

Veselo.
f

Danes je ta - i - sti dan, ko sem bil na
Danes je ta - i - sti dan, ko sem bil na
Danes je ta - i - sti dan, ko sem bil na
Danes je ta - i - sti dan, ko sem bil na

voj - sko zbran, pri - šli so k me - ni,
štir - je ru - me - ni vo - ja - ki so b'li.

Devojčica prsten toči. (XLIX.)

Lahno.

De-voj-či-ca pr-sten to-či¹ za gra-dom,
za gra - dom, za Le-gra - dom, za vi - no-gra - dom.

Igra kolo. (L.)

Veselo.

I - gra ko - lo, i - gra ko - lo,
na dva - de - set I. II.
i dva. i dva.

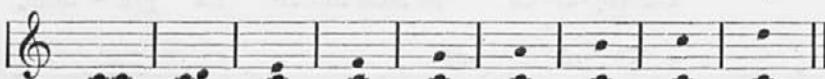
¹ suče.

Intervali.

Doslej smo peli note kot dele štirih osnovnih melodij, ne da bi vprašali po razdalji dveh sosednjih tonov. Če nam je n. pr. bilo zapeti tone *C - E - G*, smo zapeli prve tri tone durskega trizvoka, pa se nismo vprašali, kolika je razdalja med *E* in *C* in tudi ne, kolika je med *G* in *E*.

Pogostoma se mora upoštevati razdalja dveh sosednjih, a različnih tonov; imenujemo jo *interval*. Intervali se nazivajo po razdaljenosti določnih tonov v lestvici.

Če je n. pr. prvi izmed sosednjih ton *C*, potem je:

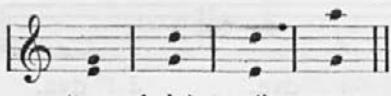
unison sekunda terca kvarta kvinta seksta septima oktava nona

Če je pa prvi ton *D*, potem štejemo od *D*, n. pr.

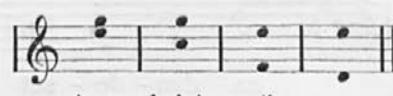

unison sekunda terca kvarta kvinta seksta septima oktava nona

Kolik je interval, presodimo iz lege dveh sosednjih tonov. Ako ležita na vzporednicah ali pa med njimi, je interval *unison*, *terca*, *kvinta*, *septima* ali *nona*.

terca kvinta septima nona

terca kvinta septima nona

Ako pa leži en ton na vzporednici, sosednji pa med vzporednicama, je interval *sekunda*, *kvarta*, *seksta* ali *oktava*.

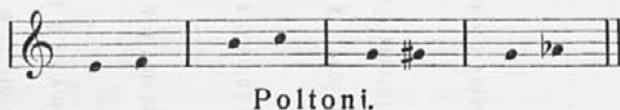
sekunda

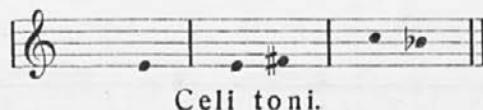
seksta

oktava

Razdaljo dveh zaporednih tonov v kromatični skali imenujemo *polton*.

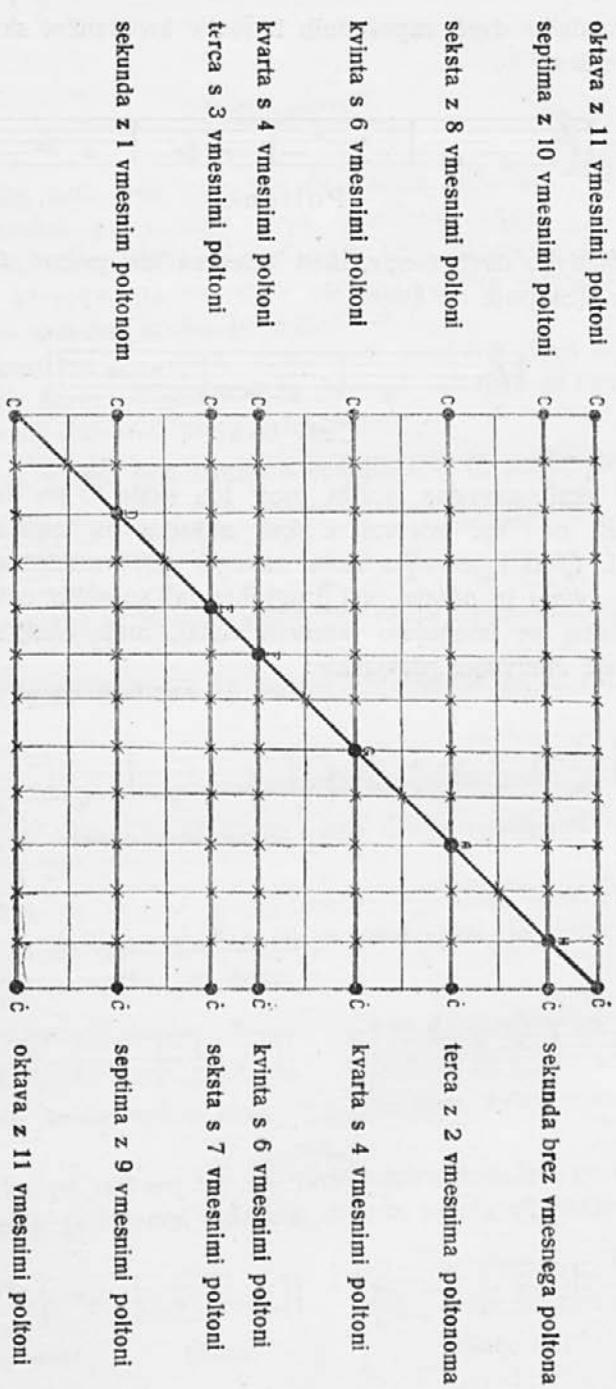
Razdaljo dveh tonov, med katerima leži polton, imenujemo *celi ton*. (Stopnje ne štejemo.)

V skali navzgor tvorita vsak ton skale in pa osnovni ton *veliki* ali pa *čisti* interval, v skali navzdol pa *mali* ali pa *čisti* interval. Čisti intervali v skali navzgor kot navzdol so: *unison*, *kvarta*, *kvinta* in *oktava*, vsi drugi intervali so *veliki*, oziroma *mali*.

Zakaj se imenujejo intervali veliki, mali, čisti, spoznaš iz naslednje *intervalne razvidnice*:

Intervalska razvidnica.

Razlaga slike: Pike v poševni črti predstavljajo zaporedne tone C-durske skale, zvezdice pa 5 vmesnih poltonov. Pike v navpični črti na levi strani so osnovni **C**, na desni pa **Č**. Vodoravne daljice na levi strani poševne črti so intervali navzgor, na desni pa intervali navzdol.

V durski skali so tedaj intervali od osnovnega tona navzgor *veliki*, navzdol pa *mali*, ker imajo navzgor en polton več nego navzdol; le *unison* (0), *kvarta* (4), *kvinta* (6) in *oktava* (11) imajo navzgor in navzdol enako število vmesnih poltonov; zato jih imenujemo *čiste*.

Male intervale torej dobimo iz velikih, ako jim znižamo zgornji ton ali pa zvišamo spodnjega za en polton.

Vse te osnovne intervale lahko povzamemo iz štirih osnovnih melodij, in sicer:

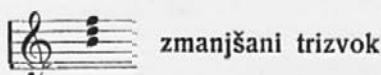
iz skale: *sekundo, oktavo in septimo*;

iz durskega trizvoka: *veliko terco, kvinto in oktavo*;

iz molskega trizvoka: *malo terco, kvinto in oktavo*;

iz kvart-sekst-akorda: *kvarto, seksto in oktavo*.

Če si končno ogledamo, v kolikih intervalih si toni slede v osnovnih melodijah, vidimo, da sestavljajo skalo same sekunde, trizvoke pa dvoje zaporednih terc. Pri durskem trizvoku je prva terca velika, druga pa mala; pri molskem pa je obratno prva terca mala, druga pa velika. Pri trizvoku na VII. stopnji si sledita dve mali terci: ta trizvok imenujemo zato *zmanjšani trizvok*.

Kvart-sekst-akord sestoji iz kvarte in velike terce, ki tvorita skupaj seksto; odtod njegovo ime.

Pregled durskih načinov.

Iz navedenih pesmi smo spoznali, da imajo pesmi najrazličnejših durskih načinov za podlago enake osnovne melodije, zgrajene na različnih osnovnih tonih durske skale. V *G-duru* n. pr. se skala, trizvok in kvart-sekst-akord začenjajo s tonom *G*, molski trizvok pa se začenja z drugo stopnjo *G-durske skale*, t. j. z *A*.

Tonovne načine spoznamo po vnanjih znakih, t. j. po številu $\#$ in $\flat$ za vijolinskim ključem. Pevec mora najprej dognati, v katerem tonovnem načinu je pesem zapisana. To spozna takole:

Skala se deli na dve polovici:

C⁰flat, D²flat, E⁴flat, F || *G¹flat, A³flat, H⁵flat, C*.

Prvi trije toni v prvi polovici so začetni toni skale z 0, 2, 4 $\#$; prvi toni druge polovice pa začenjajo skale z 1, 3, 5 $\#$.

Če pa razdelimo skalo od zgoraj navzdol na dva dela, dobimo začetne tone durskih skal z $\flat$, in sicer:

C⁰flat, Hes²flat, As⁴flat, Ges || *F¹flat, Es³flat, Des⁵flat, Ces*.

Več nego 5 $\#$ oziroma 5 $\flat$ navadne pesmi nimajo.

Okrajšave.

Cresc. = crescendo.

decresc. = decrescendo.

f = forte.

ff fortissimo.

fp = forte piano.

mf = mezzo forte.

p = piano.

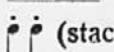
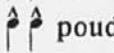
pp = pianissimo.

I. = prima volta.

II. = seconda volta.

rit. = ritardando.

Različna znamenja.

	Stran
# (zvišaj)	26
♭ (znižaj)	26
<i>p, pp, mf, f, ff</i> (dinamična znamenja)	8
(konec)	14
: (ponovitev)	17
 (ponovitev)	23
  (ponovitev)	25
 (lok)	18
 (staccato)	20
 poudarek	19
== (cresc.)	23
== (decresc.)	23

Strokovni izrazi.

	Stran
<i>Crescendo</i> (naraščaje)	23
<i>decrescendo</i> (pojemaje)	23
<i>forte</i> (glasno)	8
<i>fortissimo</i> (zelo glasno)	8
<i>mezzo forte</i> (srednje glasno)	8
<i>piano</i> (tiho, mirno)	8
<i>pianissimo</i> (prav tiho)	8
<i>ritardando</i> (zadrževaje)	24
<i>prima volta</i> (prvikrat)	25
<i>seconda volta</i> (drugič)	25
<i>staccato</i> (kratko presekano)	23

Stvarno kazalo:

	Stran		Stran
Alla breve	16	Petje	2
Četrtinka	14	” po notah	8
Čitanje tonovne trajnosti	14	Pika nad noto	20
Dinamika	8	” za noto	18
Dominanta	25	Poleskala	8
Dvaintridesetinka	17	Polton	26
Glasba instrumentalna	2	Pregled durskih načinov	54
” vokalna	2	Premor	21
Glasotvornica	2	Prima volta	25
Intervali	50	Razvidnica intervalov	52
” čisti	51	” not po trajnosti	17
” mali	53	” osnovnih melodij	13
” veliki	53	” premorov	21
Koniec pesmi	26	Ritmika	8
Korona	22	Seconda volta	25
Kvarta	50	Seksta	50
Kvart-sekst-akord	11	Sekunda	50
Kvinta	50	Septimà	50
Lok	18	Skala	8
Melodija	8	” kromatična	27
Melodije osnovne	13	Skale durske	54
Namah	21	Staccato	20
Nona	50	Subdominantna	25
Nota	7	Šestnajstinka	17
” cela	17	Takt	2
” polovična	17	Takta, doba	2
Oklepaj	23	Takt dvodobni	2
Oktava	50	Taktiranje	2
Osminka	17	Taktov vrste	2
		Takt štiridobni	2
		” tridobni	2

	Stran		Stran
Terca	50	Trajnostna enota	14
Tetrakord	8	Triola	42
Ton	2	Trizvok durski	26
Tona, dolžina	2	" molski	26
Tona enakozvočna	26	" zmanjšani	53
" enharmonična	26	Unison	50
" moč	2	Vijolinski ključ	7
" višina	2	Začetek pesmi	26
Ton celi	51	Znamenje ponovitve	56
Tonika	25	Znamenja različna	56
Toni najvažnejši v skali	25	Znižaj	26
Tonov imena	5	Zvišaj	26
Tonov števila	5		
Tonov znamenja	7		

